

Kirkebladet

Højer og Daler sogne juni, juli, august 2017

Tro.Steder.Kunst

I anledning af reformationsåret er Højer kirke blevet en del af Flensborg museums udstilling under overskriften Tro.Steder.Kunst. I denne udstilling kommer en række genstande som blev indsamlet af Flensborg Museums grundlægger Heinrich Sauermann tilbage til de kirker, hvor de i sin tid havde deres plads. Udstillingen foregår således ikke alene på Flensborg Museum, men også i en række kirker nord og syd for den dansk-tyske grænse. I Højer kirke er to figurer af de vise mænd på visit, og i den forbindelse bliver der afholdt tysk-dansk gudstjeneste den 18. juni kl. 10.30, efter gudstjenesten og en kort fortælling om Højer kirkes historie, er der sammenkomst for Højer kirkes to menigheder i præstegården på Nørrevej 29. Marsk pølser tænder grillen og serverer salat. Vi håber, at mange vil komme og være med til at gøre dagen festlig

Reformationen i Tønder

På internettet findes der en særlig slags billeder, jeg altid kaster mig over. Det er den slags fotografier, der viser steder, som er gået i forfald, de tomme bilfabrikker i Detroit, en forlystelsespark, hvor rutsjebanen er overgroet med efeu og karussellens dyr er væltet af, den i hast evakuerede børnehave i Tjernobyl. Man kan let forestille sig de nævnte steder befolket med mennesker, hvem var de mon, havde de en god dag i tivoli, hvor er børnehavebørnene i dag osv.? Men der findes også endnu et lag af sådanne drømmesteder, dem kan man fx finde i Tønder by, hvor gadeforløbet stadig minder om middelalderens verden, går man op af Gråbrødrevej, kan man måske høre klosterets kald til en af dagens 8 tidebønner i den tilhørende klosterkirke viet til Vor Frue, eller man kan en søndag formiddag høre den forsvundne St. Laurentius kirke kalde til gudstjeneste. Dette skyggelandskab vidner om en af de vigtigste begivenheder i danmarkshistorien Reformationen der startede med Luthers opslag af 95 teser på kirkedøren i Wittenberg. Når vi i vores tid beskriver de hændelser, der fulgte i kølvandet på tesaerne som Reformationen, så er det ikke fordi, der ikke har været andre reformer af kirken før eller siden, men fordi de omvæltninger reformationen medførte

var så store, at de stadig præger vores samfund. Det var nemlig ikke kun kirken, der blev reformeret og fik en ny salmebog eller nye ritualer. Reformationen ændrede derimod hele samfundet og lagde dermed grunden for det moderne Danmark. Blandt andet ved at skelne med det verdslige og det åndelige regimente, så biskopperne mistede deres indflydelse på det politiske og kongens magt blev styrket i en meget voldsom grad, hvilket senere førte til enevælden. Hvordan reformationen blev indført i Tønder, og hvad der skete, ud over hvad der skete med kirkebygninger, hvor reformationen kostede de fleste, nemlig klosteret, der allerede i 1530 blev tømt for munke og plyndret for sine værdier af amtmanden, og som senest 1543 var nedrevet, St. Laurentius kirken, der forsvandt og et par kapeller, er temmelig dårligt beskrevet i kilder. Mange strømninger og idéer prægede tiden. På det kirkelige område blomstrede bibelhumanismen særligt hos Poul Helgesen, der krævede reformer og underviste mange af de senere danske reformatorer, mens aldrig selv tog skridtet, desværre forsvinder han ud af historien i 1534. Fra kongelig side ønskede Christian II på en gang at frigøre kirken fra Rom og skabe en national kirke, samt at frigøre sig selv fra den enorme magt, biskopperne som nogle af landets største jordbesiddere og fødte medlemmer af rigsrådet havde. Blandt andet indsatte Christian II sin sekretær som biskop i Lund stift og myrdede et part modkandidater til titlen! I 1521-22 fik han gennemført et kompleks af reformlove, der forbød andre tiggerordner end de 4 store, begrænsede kirkens mulighed for at få større jordbesiddelser, befalede at biskopperne skulle holde sig til deres gejstlige opgaver mm. Nogle af disse reformer anbefaler Luther i sit skrift "Til den kristelige adel af den tyske nation" fra 1520. Desuden ved vi, at han diskuterede Luther med Erasmus af Rotterdam, der siden berettede, at kongens gesandt bar rundt på en kasse med skrifter af Luther. Et eksempel på at Luthers skrifter spredte sig med lynets hast. Førnævnte skrift solgte således 4.000 eksemplarer på 5 dage. Og det vel at mærke på en tid, hvor bøger var meget dyre. Luthers tanker kan ikke have undgået at sprede sig til hertugdømmerne og Danmark, og vi ved at rigsrådet i 1524 udsendte en er-

klæring om, at man ville leve i lydighed mod paven og Romerkirken. Den slags udsender man ikke, hvis der ikke er nogen fare på færde. I 1526 beklagede Poul Helgesen sig over, at alle og enhver diskuterede den kristne tro, og mente at det måtte være forbeholdt kirkens mænd og ikke skulle overlades til drankere og spillefugle, møllere og hofmænd og andet godtfolk. Det er svært at forestille sig, at det skulle ske igen, at den kristne tro blev diskuteret i det ganske land af alle mennesker, men fromhed interessen for kristendommen var stor på dette tidspunkt særligt i købstæderne, hvor borgerskabet var ved at vokse sig stærkt, vandt de reformatoriske tanker indpas. Det borgerskab, der et par generationer senere var blevet så fromme og rige, at de i Kristkirken lod gigantiske epitafier ophænge. Så går man sig en tur i det senmiddelalderlige Tønder, så kan man prøve at forestille sig, at selv på værtshuset hvor man går ind for at slukke tørsten, der blev troen drøftet. Reformationen var altså ikke bare et anliggende, der optog kongen, fordi han kunne høste anselige fordele ved at svække gejstlighedens magt og konfiskere dens gods, den var også noget, der optog byernes borgere. Christian II havde prøvet at styrke borgerskabet, og da han samtidigt havde stækket adlens magt, gjorde adlen oprør, og Christian II gik i landflygtighed. Der mødte han Luther og skrev, at han aldrig havde hørt en bedre prædiken. I Danmark blev Frederik I konge, han måtte rulle en del af reformerne tilbage, det krævede rigsrådet for hans udnævnelse. Frederik var dog en snedig politiker, der navigerede fint i det spændingsfelt, der var opstået i landet, så med en ene hånd gjorde han, som adlen og biskopperne krævede, og med den anden undlod han at slå ned på det lutherske, der efterhånden vandt indpas. Det gjorde det særligt i hertugdømmerne, hvor Frederiks søn Christian(III) i 1525 fik ansvaret for den nordlige del, Haderslev og Tørning len. Han var til stede, da Luther måtte forsvare sig på rigsdagen i Worms i 1521, og denne oplevelse prægede ham dybt. Fra 1525 indførte han luthersk lære i Haderslev og Tørning len og tog selv kontrollen over kirken, og i 1526 lod han et luthersk "præsteseminarium" oprette i Haderslev. Allerede i 1522 var Hermann Tast dog begyndt et luthersk virke i Husum hans engagement

stammede også fra et personligt kendskab til Luther, han havde nemlig studeret i Wittenberg. I det hele taget var Husum et centrum for reformatoriske tanker, og i 1525 gav kong Frederik I den første tilladelse til, at der blev forkyndt luthersk kristendom der. Tønder lå altså i mellem den del af Slesvig som Hertug Christian havde kontrol over, og Husum hvor der var stor luthersk aktivitet. Der er altså kommet inspiration til byen både nord og syd fra. Og fra 1526 blev der også prædikeret luthersk i Tønder af Hieronymus og Johannes Decker. Den første var tidligere præst ved kirken, og havde studeret i Wittenberg, der havde Luther, og i det hele taget var det førende universitet. Begge tog skridtet ind i den "nye" tro, og vendte sig bort fra den katolske lære. Vi kan kun gætte på, hvad der blev afgørende for deres beslutninger, modstanderne klagede over, at mange gik over til den nye tro, fordi de så kunne gifte sig med deres "husholdersske". Der har sikkert været mange bevæggrunde og motiver til at præster og borgere blev grebet af det lutherske. Et ønske om et opgør med munke, der levede et knap så helligt liv, sådan var det fx i Slesvig, og når man tænker på, hvor hurtigt munkene i Tønder blev drevet ud, er det ikke umuligt, at det spillede ind der. Men jeg tror, at det ikke så var misbrugene, der drev folk til lutherdommen, snarere har de oplevet, at der var noget andet og mere på spil i lutherdommen, fx når de første gang fik både brød og vin ved en nadver, eller hørte en luthersk prædiken, hvor fokus ikke er på, hvad mennesket skal gøre for Gud, men på hvad Gud har gjort for mennesket, eller måske lige så vigtigt sunget en af de nye lutherske salmer. Sådan vandt reformationen langsomt indpas i hele landet, hjulpet på vej af Hertug Christian i Haderslev, der udgav Haderslevartiklerne med 22 råd til landsbypræster, de gjaldt ikke i Tønder, men mon ikke de alligevel er blevet læst med interesse hernede. Hele denne store afgørende udvikling blev drevet af mænd og kvinder, der tog et stort skridt ind i det ukendte, valgte det gamle fra og satsede på evangelii lyse dag, som det hed på tidens sprog. De vigtigste navne kender vi stadig, men for nogle byers vedkommende, er de ikke andet end navne, som vi ikke kender personerne bag. De bor i verden bag verden nu. Og man kan jo spørge, om

reformationen også går den vej ind i den verden, der ligger bag vores. Hvis den fortsat skal have betydning, så må den i hvert fald være mere end bare en historisk begivenhed, og det kan den kun blive, hvis vi tør følge dem, der tog skridtet den gang, ikke fordi vi skal tro som dem, men fordi vi skal vove at satse på det samme som dem, nemlig at evangeliet er for alle, og særlig grad for dig selv, for hvis skyld altså Gud blev menneske og gav sig selv ufortjent på korset. Det krævede mod at holde fast på det den gang, og det gør det nu.

Salmesang langs Vestkysten

I anledning af reformationsåret synges der salmer langs Vestkysten fra Højer til Bergen. Næste stop er ved havnen i Thorsminde onsdag den 30. august kl. 15.00, hvor der er salmesang under ledelse af Jon Hollesen.

Samme aften er der kl. 19.30 foredrag i Kaj Munks præstegård ved Ribes biskop Elov Westergaard om Kaj Munk og K.L. Aastrup.

Kirkelige handlinger i sognene

Døbte

Højer kirke den 30. april Ella Beck-Nielsen

Begravede og bisatte

Højer kirke den 8. marts Dagny Elly Petersen

Højer kirke den 23. marts Marius Christian Kristiansen

Højer kirke den 1. april Hans Erich Ennesen Johnsen

Højer kirke den 4. maj Anton Peter Andresen Boysen

Højer kirke den 5. maj Martin Truelsen Petersen

Højer kirke den 11. maj Dan Christian Jensen

Kirkebladet

Kirkebladet er skrevet og redigeret af sognepræst Claus Egelund, Nørrevej 29, 6280 Højer.

Tlf. 74 78 24 25

Forsidebilledet: William Blake: God judging Adam(Gud dømmes Adam) 1795

Gudstjenester i Daler og Højer sogne

Juni

Søndag den 11. juni(Trinitatis søndag)

Daler kirke kl. 9.00 - Højer kirke kl. 10.30

Søndag den 18. juni(1. s. e. trinitatis)

Højer kirke kl. 10.30(Tysk-Dansk) – Daler kirkebil til Højer

Søndag den 25. juni(2. s. e. trinitatis)

Højer kl. 10.30 – Daler kirkebil til Højer

Juli

Søndag den 2. juli(3. s. e. trinitatis)

Daler kl. 10.30 – Højer kirkebil til Daler

Søndag den 9. juli(4. s. e. trinitatis)

Højer kl. 10.30 – Daler kirkebil til Højer

Søndag den 16. juli(5. s. e. trinitatis)

Højer kl. 10.30(Britt Tryde Haarløv)

Søndag den 23. juli(6. s. e. trinitatis)

Daler kl. 9.00(Anne Marie Baun) – Højer kirkebil til Daler

Søndag den 30. juli(7. s. e. trinitatis)

Højer kl. 9.00(Anne Marie Baun) – Daler kirkebil til Højer

August

Søndag den 6. august(8. s. e. trinitatis)

Den henvises til Emmerlev kl. 9.00 og Ubjerg kl. 10.30

Søndag den 13. august(9. s. e. trinitatis)

Højer kl. 9.00 – Daler kl. 10.30

Søndag den 20. august(10. s. e. trinitatis)

Højer kl. 10.30 – Daler kirkebil til Højer

Søndag den 27. august(11. s. e. trinitatis)

Højer kl. 10.30 – Daler kirkebil til Højer

September

Søndag den 3. september(12. s. e. trinitatis)

Højer kl. 9.00 – Daler kirkebil til Højer